

27-ik szám. Julius 2. 1868.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
s kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMTOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMLÁSÉRNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Obrenovics Mihály, sereb fejedelem.“ — „Bó-lámnak.“ Költemény. *Tóth Kálmántól.* — „Vérboszú.“ (Történelmi vázlat.) *Deák Farkastól.* — „Pesti életképek.“ VI. A kiskereskedők. — „A szomorú napokból.“ (Egy honvédtiszt jegyzetei a Világos utáni napokból.) *Pataky Antaltól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyesközle-

mények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Obrenovics Mihály, a legyilkolt sereb fejedelem — „A topcsideri nyaraló, Obrenovics Mihály legyilkoltatásának színhelye.“ — „Eliezer és Rebeka.“ (Doré G. illusztrált bibliájából. Szövege a „Vegyes közt.) Pesti életképek. VI. A kiskereskedők. (Jankó J. rajza.) *Karikaturák.*

Irodalom.

— (*Tóth Kálmán „Újabb Költeményei“*) közelebb jelentek meg Deutch Mór kiadásában, igen esinos kiállításban a kaphatók minden könyvkereskedés útján. Tóth Kálmán ezen költeményeinek gyűjteményéről lapunk 25-dik számában az „Egy hét története“ írója hosszasan emlékezett meg, most pedig mutatványt is költünk belőle.

— (*Vértesi Arnoldtól.*) ezen ép oly elegáns tollal, mint gondolkozva és meleg kedélyvel író novellistáinktól „*Tis beszéd*“ címmel most jelent meg két kőtetnyi szépirodalmi mű Ráth Mor bizományában. Ára a két kötetnek 2 ft. 50 kr. Ajánljuk ezen igen vonsó elbeszéléseket olvasóink figyelmébe.

Szerkesztői üzenetek.

— *N. Körörc:* A „honvéd“ név tisztelőtére egész diszalbam jelenik meg közelebb s így a küldött dolgozat annak számára már későn érkezett, itt pedig sajtón elozet tettünk már a kegyeletnek.

— *S. Patakyra:* S. S-nak. A verseny dícséretes. De későbbekre nehezen lesz terünk.

— *Pálhálmára:* Köszönet a becses küldeményért. Oda csak pár hét múlva.

Ujdonságok.

* (*A honvédelmi rendszer már az országgyűlés előtt van*) törvényjavaslatként. Gróf Andrássy Gyula a jun. 27-diki ülésben terjeszté elő, s magában foglalja: a védrendszer megállapításáról s a népfőlkelésről szóló javaslatokat. Előterjeszté továbbá az idej ujoncozásra vonatkozó törvényjavaslatokat.

* (*Általános népszámlálást*) fog eszközölni a kormány a legközelebbi időben.

— * (*A hirlapi bélyegek ügye a képviselőházban.*) A mult csütörtökön Tóth Kálmán a hirlapi bélyeg eltörlését indítványozta. Indítványa azonban 19 szótöbbséggel megbukott. A „hét történetben“ részletesen van előadva ez érdekes ülés, melyben az író-képviselők oly élénk részt vettek. A képviselőház határozata később sok eszmecserére nyújtott alkalmat az írói körökben. Sokan abban a véleményben vannak, hogy a hirlapok bélyegeinek eltörlése után sok irodalmi burján tünne föl fejt; az ilyeneket ugyan előbb-utóbb föllameri a közönség; de míg az ily vállalatok azon erködcnek, hogy életben maradhassanak, de végre is kivesznek, az alatt az életre való vállalatokat rontják, s általában sokat ártnak az irodalmi hitelnak. Hihető, hogy csakugyan ugyis lenne. De itt nem az a dolog érdeme. A hirlapi bélyegadó a jövedelmi adók közé tartozik s mint ilyen adó, a legaránytalanabb minden adó közt a világon. Egy napi lap körülbelől 3000 frtnyi bélyegadót fizet évenként 1000 előfizető után. Pedig ezer előfizetővel csak bukik egy napi lap, s mégis már 3000 frtnyi jövedelmi adót fizet. Vannak vállalatok, melyeket csak áldozatokkal tartanak fent, jelentékeny veszteség van mellett s mégis roppant jövedelmi adót kell fizetniök bélyegilletékben. Tehát oly adó az, melynél roppant aránytalanság van.

* (*A tótok a jövő választásra.*) mint egy Bécsben megjelenő németnyelvű, horvát szellemet affektáló lapban olvassuk, elhatározták egy értekezletben, hogy a tót kerületekben csak oly egyének válaszassanak, kik egy, a választók által kidolgozott és előbb tett programot ünnepelesen elfogadják, s magokat kötelezik az országgyűlésen a nemzetiségek teljes politikai és polgári egyenjogúsítása mellett küzdeni. — Valószínűleg nagyítás lesz az egész, mert tót atyánkfiai jól tudják, hogy a nemzetiségi kérdés az ülészakban meg fog oldatni, továbbá mert sejtethetik, hogy alig akadhatnak oly egyénekre, kik irott utasításokat fogadjanak el.

* (*Belgrádból.*) A fiatal Obrenovits Milánt lelkesedéssel és ágyulóvessékkal fogadták Belgrádban. A hadügyminiszterrel ült egy kocsiában. Szemében könyök csillogtak s általában meg volt hatva. Először is a főtemplomba ment, hol két Obrenovits nyugszik. Midőn lakásába visszavonult, az összegyűlt nép többször kívánta látni s párszor megjelent az erkélyen. Később nagyanyjához, a merénylet alatt életben maradt Obrenovits Tománja asszonyhoz ment. Most már e fiatal herceg neveltetése képezi a fő gondot. Hunyady Julia, ki 5500 arany évi özvegyi illetékekkel van megfizetve, nem megy Belgrádba, mivel férjéttől egyháziilag elvált. Nem megy oda a fiatal herceg anyja sem, mivel ő is elvált férjéttől, Obrenovits Milostól, ki egykor a román hadseregben kapitány volt. Fő elvált tűzték ki, hogy a fiatal herceget minden női befolyástól távol tartsák. A julius 2-dikán egybetűl skuptsina Milánt már mint Szerbia fejedelmét fogja üdvözölni. A gyilkosok ügyé-

H A Z Á N K

S A

K Ü L F Ö L D.

SZERKESZTÉ

SZOKOLY VIKTOR.

KIADTA AZ

„ATHENAEUM“

IROD. NYOMD. R. TÁRSULAT.

Teljes

PEST,

NYOMATOTT AZ „ATHENAEUM“ IROD. R. TÁRSULAT NYOMDAJÁBAN.

—
1868

TARTALOM.

I.

A képek és ábrák jegyzéke.

Arcképek.

	Lap
Obrenovits Mihály.	417
IV. Obrenovits Milán.	449
Obrenovits Julia	—
Duka Tivadár.	497
Beniczky Lajos.	513
Frigyesi Gusztáv.	545
Perényi Péter arcképe 1395-ből.	577
Tomori Anasztáz.	593
A síáni ikrek.	640
Munkácsi Mihály.	657
Topete, spanyol tengernagy.	677
Serrano, spanyol tábornagy.	689
Petermann Agost.	737
A trónvesztett angol királyné és környezet.	745
Incevény László.	769
József főherceg.	801
Tóth Kálmán.	817

Műtárgyak.

Eliézer és Rebeka. (Doré-től)	424
Darázsok által megtámadott egerek. (Méry rajza.)	440
Hagar és Izmael a pusztában (Doré rajz.)	441
A villik tavánál.	584
Oszli csendélet.	592
Az erdei legelő.	649
A harcos kutyája.	793
Családi kép (Gyulai L. rajza.)	809
Honvéd-előőrök.	811

Tájképek, várak és városok.

Kilátás Fenékről Badacsony felé (Boszák D. rajza)	433
Szigliget.	436
Caobanc.	453
Sümegh.	457
Borszék és a Bikk-bavas.	465
Az alvái fürdő. (Nemes Ö. rajz.)	468
Oltárkő a Hargitán.	481
A dobogó körül Udvarhelyszéken. (B. Ortán B. fényképe)	484
A boulevard St.-Germain.	485
A Tuilleries és Páris látképe.	489
A Notre-Dame templom.	500
A Pantheon.	501
A börze.	—
A Victoria-út.	505
A Concorde tér.	—
A luxemburgi palota.	516
A törvényhozó testület palotája.	—
A Hôtel de la ville.	520
A Chatelet-tér.	521
A boulevard du Temple színházai.	518
Krasznahorka.	553
A császári hercegi színház.	568
Részlet a botanikai erdőből.	569
Kossuth-völgy a Kőrös völgyén. (Mannigthy G. rajz.)	581
A plynouthi őrből.	609
A négy Hímanon-vízi vára.	698
San Marino város.	712
Csáktornya. (Galba K. rajza.)	811

	Lap
Eger s egervédői képek. (Rajz. Zombory G.)	633
A Hegyalja képekben. (A „Tokaj-Hegyaljai Album” után)	665
I. Tokaj.	689
II. Tardac.	681
III. Disznókő.	696
IV. Mád.	697
V. Selbsterre telepe.	705
VI. Tállya.	729
VII. B. Vay Miklós golopi laka.	741
VIII. Gr. Andrassy György monoki laka.	744
IX. Bodrog-Keresztúr.	761
X. Erdő-Bénye.	772
XI. Olasz-Liszka.	777
XII. Tolesva.	785
XIII. Sáros-Patak.	788
XIV. A sáros-pataki vár.	708
XV. Sátorajta-Ühely.	807
A zay-ugrói várkastély.	—
Az almási barlang a Székelyföldön.	—
Füdtűt híd a Székelyföldön.	—

Régi s újabb épületek és emlékek.

Gr. Festetics György kastélya Molnáriban.	469
A Vendém-oszlop.	517
A juliusi szobor.	—
A magyar kapu Kolozsvárt. (Péterffy D. rajz.)	533
A híd-kapu Kolozsvárt. (Péterffy D. rajz.)	536
Zrínyi a kőüti emlékoszlopa a karsancserdőben (Galba K. rajz.)	617
A n-szöllősi vagy Ugoesa-vár.	624
A debreceni gazdasági tanoda.	672
A váci hovágyemlék.	712
A debreceni emlékmű.	—
Lenkey emlékműve Aradon.	—
A szolnai emlékmű.	—
Az esztergami emlékmű.	—
Az Acsalán talált római emlékmű. (Rajz. Balogh.)	726
A pharászok országából.	796
Baksházi Baksa Márk.	834
Győr 1693-ban.	—

Életképek, népviseletek stb.

Pesti életképek.	
VI. A kiskereskedők. (Rajzolta Jankó.)	125
VII. A kunguyintogató (Viola E. után.)	561
VIII. A historias. (Rajz. Jankó.)	577
IX. A kis csémegekáros (Viola ut.)	609
X. A házabó-zsidó (Viola után)	575
XI. A pénzszóltó kirakata előtt. (Rajz. Jankó.)	836
Versenyi futatók közlikok.	457
Mármarosi életképek.	641
Izlandi népviselet.	661
Svájci népgyűlés.	808

Természetráji képek.

Jeges medvék.	445
A párisi Jardin des Plantes új tigrisei.	645

	Lap
A mezei szöcskő.	762
Az antilop-canna.	792
Az apterix-madár.	826

Utazási képek.

A nagy Geyszer Izlandban.	664
Izlandi vendégszeretet.	673
Éji szállás egy cethal gyomrában.	676
Izlandi temetés.	692
A „Pandora” hajó átlépi az északi sarkkört északi fény mellett.	693
Két ángol kalandja Ausztráliában.	840

Vegyesek.

A tope-ideri nyaraló.	420
A szent kút Vasvár mellett.	472
Istenitélet tüzpróba által.	473
A francia törvényhozó testület szöcské.	529
Viaszkodás a rozmárokkal.	547
Napoleon trónterem.	552
Rabló indus ellensége fejét elevenen megnyúzza.	520
Vad indusok megtámadják az Egyesült-Államok székpostáját.	632
A medve és vadász a leken.	656
A „Noptun” léghajó legutóbbi útja.	713
O-egyiptomi macska-múmia.	715
Fantasztikus japáni maszkrajz.	—
Uj mentőszér hajótörésekkor.	723
Luther Márton szobája a wartbergi várban.	751
Hogyan készül a kaducsni.	847

Illustrációk elbeszélések vagy költeményekhez.

„Lenkei százada” hoz.	625
Petőfi „Kutyakaparó” című költeményéhez. (Rajz. Gyulai L.)	618
„Arra kérem eminenciádat, hogy üssön engem arcúl.”	723
A „Nibelungen-ének” hez.	771
„Kaland egy örülttel.”	80
Tengeri rablók a francia tengerpartokon.	820
Gr. Beresényi és kurucai.	821
Steno Mihály a velencei dózsze trónjára gyűnyverset ír.	824

Különbféle ábrák.

Az emészek, (nagy ábra)	540
Krasznahorka városának alaprajza.	557
Krasznahorka régiségeinek ábrái (11 ábra).	561, 565, 566
Ábrák Krasznahorka régiségeiről.	57
Técső város pecsétje.	735
Léva város és K.-K.-Szabadszállás pecsétjei. (Két ábra.)	751
A gyűltis fegyverek. (Két ábra)	800

Karikaturák.

Pest, mint világváros. (Rajz. Jankó J.)	432
Illustrációk az új törvényekhez. (Rajz. Jankó J.)	512
Budapesti élevezetek. (Rajz. Jankó J.)	577

II.

Irodalmi cikkek.

Költemények.

	<i>Lap.</i>
Bélaának. <i>Tóth K. től</i>	418
A közel multból. <i>Nyilas S.-től</i>	435
A hősök sirja. <i>Gyulai P.-től</i>	483
Menj ki az erdőbe. <i>Dalmady Gy.-től</i>	498
Toll és kard. <i>Berki Józseftől</i>	515
Az „Idyllek és epigrammok“-ból. (Svéd.) Ford. <i>György V.</i>	531
Szuhay Mátvás nótája. <i>Thaly K.</i>	547
A halász. (Göthe.) Ford. <i>Dobó L.</i>	562
Két holló. (Puskín.) Ford. <i>Zilahy I.</i>	579
Mikes dalai. <i>Lőrinczi Zs.</i>	595
Ivánkovicsné. (Krajnai népmonda.) <i>Prém József</i>	610
Lenkei százada. (Képpel.) <i>Petőfi S.</i>	625
Visszatekintés. <i>Medgyes L.</i>	659
Az utolsó gulyás. <i>Szakál L.</i>	675
Virágdalok. <i>Hajnalka</i>	690
Viharban. <i>Mossanyi M.</i>	706
Ezer év múlva. <i>Szemere M.</i>	725
Mátvás király fogása. (Krajnai népmonda.) <i>Prém J.</i>	755
Hogy álték meg Budát? (A Nibelung- énekből, képpel.) <i>Szász K.</i>	776
Ölesóság. <i>Tompa M.</i>	788
Evek előtt. <i>Szemere M.</i>	802
Egy ref. lelkes emlékezete. <i>Kiss József</i>	818
Női tudomány. <i>Tóth K.</i>	834

Bevezélyek, életképek stb.

Vérhoszi. Történeti vázlat <i>Dedk F.-tól</i>	418, 436, 450, 469
Pesti életképek. VI. Pesti kikoreskedők. (Képpel.)	421
VII. A pesti lámpagyújtató. (Képpel.) <i>F. F.</i>	562
VIII. A „históriás“. (Képpel.)	598
IX. A kis csemegeárus. (Képpel.) <i>F. F.</i>	609
X. A házaló zsidó. (Képpel.) <i>Viola F.</i>	756
XI. A pénzváltó kirakata előtt. (Képpel.)	836
A kedv és ellenség. <i>Abay K.</i>	499
A „zöld elefánt“. <i>Szépfi L.</i>	532, 548, 562
Egy kiáltás a pusztában. (Képpel.)	579
Az őrangyal. <i>Vaidnai K.</i>	627, 642, 659, 675
Már a női életképek. (Képpel.) <i>H. B.</i>	541
Arcalegyintés egy minisztertől. (Képpel.)	721
A két deportált	738
Egy életbiztosítási történet. <i>P. J.</i>	741
Egy bűvár élményei. <i>P.</i>	789
Kaland egy ártúttal. (Képpel.)	803
Rablók a bretagnei tengerparton. (Képpel.)	819
Marino Fallero. (Képpel.)	822

Élet- s jellemrajzok.

Obrenovits Mihály. (Képpel.)	417
Az őzvegyszer fűjelenése s az új fűjelenem. (Két képpel.)	449
Duka Tivadar. (Képpel.)	497
Beniczky Lajos. (Képpel.)	513

	<i>Lap</i>
Frigyesi Gusztáv. (Képpel.) <i>Ó. L.</i>	545
Perényi Péter. (Képpel.) <i>Szekely S.</i>	577
Tomori Anasztáz. (Képpel.) <i>V. K.</i>	593
Munkácsi Mihály. (Képpel.) — r.	657
A spanyol forradalom főbb szereplői. I. Topete. (Képpel.)	683
II. Serrano. (Képpel.)	689
Petermann Ágoston. (Képpel.)	737
A trónvesztett spanyol királynő és családja. (Képpel.)	746
Inczedy László honv. ezredes. (Képpel) Az új honvédség főparancsnoka. (Képpel.)	769
Ótóth Kálmán. (Képpel.)	817
Egy magyar szabadsághősről. (Kép- pel.)	820

Történeti cikkek, régiségek s rokon.

A szomorú napokból. (Egy honvédt- tiszt jegyzetei a Világos utáni nap- okból.) <i>Pataky A.-tól</i>	422, 440, 458, 474, 483
Ordaliák vagyis istenítéletek. (Kép- pel.)	472
A céhek, különösen hazánkban. <i>Sí- pos S.-tól</i>	505
A görög és római nevek eredete és használatá. <i>Sz. G.</i>	523
A magyar király és királyné koroná- zásának egykoru leírása 1655-ből. <i>Közli P. Szathmáry K.</i>	539
A krasznahorkai vár s nevezetességei. (Képpel és ábrákkal.) <i>Erossy L.- tól</i>	554, 565, 583
Egy boszorkányper Erdélyben 1726- ból. <i>Közli Pataky F.</i>	572
Kossuth völgye a Körös-völgyén. (Kép- pel.)	582
Szebelék. <i>Höke L.</i>	598, 613
Mennyibe került 1582-ben két vár s az ahhoz tartozó uradalmak fölött 7 évig tartó porlekedés. <i>Szekely S.</i> Adat Petőfi tanuló korából. <i>Közli Sebestyén Gy.</i>	637
Háromszáz év előtti magyar levelek A közelebbi Acsán talált római emlék- köri. (Képpel.) <i>Széles L.</i>	670, 675, 726
Beszárabiai vagyis oroszországi magy- arok	730
Helyreigazítások az Acsán talált ró- mai emlékkövet illetőleg. <i>Rómer E.</i> A pháraók országából. (Képpel.)	747, 797
Bajoni János végrendelete 1538-ban. <i>Közli Székely S.</i>	811
Baksa Márk és Győr városa 1503-ban. (Két képpel.) <i>B. K.</i>	833
A budai eszokortudomány magyar rajzi	838

Természettudományiak.

A kholeric-ragály gomba növény. <i>Dr. Balogh K.-tól</i>	438
A jégvesztés. (Képpel.)	444
Az órák különbözősége. <i>Dr. Wis- ner-től</i>	525

	<i>Lap</i>
A rozsmár. (Képpel.)	538
Az emészek (termeszkek) állama. (Áb- rákkal.) <i>Sz. — s.</i>	539, 571
A ligyók. <i>Szováthy Lajos.</i>	634
A párisi Jardin des Plantes tigrisei. (Képpel.)	646
A szöngöz-mérgezés. <i>Brewer A.</i>	668
Az érzékeknek egymást helyettesítő működése. <i>Dr. Wiener</i>	696
Az agy és a lélek. <i>König Gy.</i>	699
A manna. <i>Miesnay P.</i>	731
A mezei szöveskőről. (Képpel.)	762
A gyufáról, különösen mint közösen forgó méregéről. <i>Th. L.</i>	748, 763
Egy antilop, melyből tán házi állat válik. (Képpel.)	795
Az apterix-madár. (Képpel.) <i>D. V.</i>	826
Más idők, más napok. <i>K. Gy.</i>	834

Utatrások.

Az angliai partok. (Képpel) <i>Seres J.F.</i>	602
Izlandi képek. (Több képpel.)	662, 673, 693
Két angol utazó Ausztráliában	838

Nép- s helyismertető cikkek.

A Balaton vidéke. (Több képpel.) <i>Bosóth D.-től</i>	433, 452, 571
A donni kőzokok. (Képpel.)	456
Magyarországi fürdők. XI. Borszék. (Képpel.) <i>Csataghi-től</i>	465
XII. Az alváci fürdő. (Képpel.) <i>Nemes Ö.-től</i>	437
Erdélyi képek. XXI. A Hargita, Szentkeresztbánya és fürdői. (Képpel.) <i>B. Orbán B.-től</i>	431
XXII. Kolozsvár két utolsó bús- tyakapuja. (Két képpel.) <i>Pé- terffy D.</i>	535
XXIII. Az almási barlang a Szé- kelyföldön. (Két képpel.)	808
A búcskai bunyevácok jellemé, vise- lete s szokásai. <i>L. — I. — A. —</i>	534
A négy Haimon-fi vára. (Képpel.)	605
Európa legkisebb országáról. (Kép- el. <i>R. Ó.</i>	611
Csáktornya s Zrínyi a költő emléke. (Két képpel.) <i>Bosóth D.</i>	615
A n.-szőlősi vagy Ugoceavár. (Kép- pel.) <i>Szekely S.</i>	617
Egri s ezer-vidéki képek. (Képpel.) <i>X. X. X.</i>	631
A Hegyalja. (15 képpel.) <i>Zombory G.</i> 650, 666, 679, 695, 705, 729, 743, 750, 771, 785	735
Zav-Ugróc. (Képpel.)	708
Néptink közt dívo babonák. <i>Vila A.</i>	716
A svájci népgyűlések. (Képpel.)	810
Házassági szokások több népnél. <i>Lí- gettő A. től</i>	828, 842

Különféle tárgyú cikkek.

Párisi képek. (Sok képpel.) <i>Rodd Beladzi.</i>	486, 503, 519, 529, 559, 563
--	------------------------------

	<i>Lap</i>
A varrógép története. <i>Breuer Á.</i> -tól	492
A bécsi cs. k. államnyomda. <i>Közli Balkányi Gy.</i>	502
Vérszegénység	509
Az ambra. <i>Breuer Á.</i>	588
A rongy és a papír. <i>Szabó J.</i>	603
A vad indusok merészége Észak-Amerikában. (Két képpel.)	629
A siámi ikrek. (Képpel.)	636
Medve és vadász a lesen. (Képpel.)	652
A munka történetéből. <i>Ligetfi A.</i>	684
A párbajokról	690
A régiek fürdői	700
Egy természet szerint intézett lég- hőzés. (Képpel.)	707
Egy érdekes könyv a macskák törté- nete és természetrajzáról. (Képek- kel.)	715
Uj mentőszér hajótörésekkor. (Kép- pel.)	727
Egy magyar király-lány s Luther Márton lakásáról. (Képpel.)	753
Petőfi a republikáról.	757
A Nibelung-ének. <i>Szana T.</i>	773

	<i>Lap</i>
A címerekről. <i>Sipos S.</i>	778
A kaucsuk és kancsuk cipők. (Kép- pel.)	837
A meleg italokról. <i>P. József</i>	813

Különböző műtárgyak, intéze- tek, középületek.

Petőfi „kutyakaparója“ s még valami. (Képpel.)	647
A debreceni gazdasági intézet. (Kép- pel.) <i>L-y P-l</i>	669
Magyarországi honvéd emlékeink. (Képpel.)	709
„A harcok kutyája.“ (Képpel.)	795
A „Huszár-bravúr.“	828

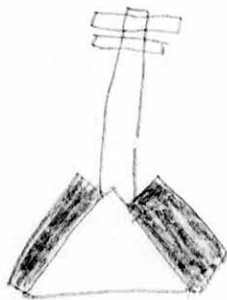
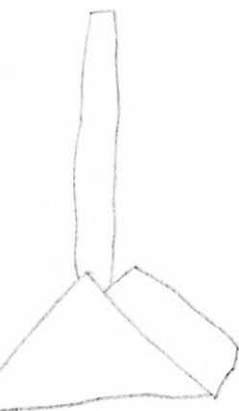
Külföldi levelek.

A dervisekről. (Konstantinápolyi le- velek) <i>Erődi Beldától.</i>	
I. A Mevlevi vagy táncoló dervi- sek	454
II. A rufai vagy üvölő dervisek	492

	<i>Lap</i>
III. A bektási vagy szabadkőmű- ves dervisek	522
IV. A dervisek eredete.	620

Rendes rovatok.

1. „Egy hét története“, tárcacikkek az irodalom, művészet s társasélet köréből. *Vadnai Károly*-tól. . . . . Minden számban.
2. „Vegyes közlemények“ cím alatt különféle szerzőktől s külföldi lapokból kivonatos közlemények: a történet, legújabb találmányok, természetrajz stb., szóval az ismeretek minden ágából. Minden számban.
3. Fővárosi, vidéki s külföldi újdonságok a társasélet, művészet, politikai események köréből, s az élet minden jelentékenyebb mozzanatáról. . . . . Minden számban.
4. Jelentések a legújabb irodalmi és zenészi termékekről. Minden számban.
5. Szerkesztői üzenetek. Minden számban.

Negyedik évi folyam.

27. szám.

Július 2-án. 1868.

Obrenovics Mihály, szerb fejedelem.

Midőn a politikai gyilkosság ezen szerencsétlen s Európa-szerte méltán sajnált áldozatának arc-képét bemutatjuk, bizonyára olvasóink óhaját előzzük meg, kik természetes részvétellel kísérik Szerbia újjá-alkotója, egy erőteljes nép szabadsága végrehajtójának sorsát.

A június 10-dikén véghezvitt ocsmány gyilkosság részleteit és Mihály fejedelm rövid életrajzát már közlélapunk most tehát csak azok kiegészítésére szorítkozunk.

Obrenovics Mihály (szerbül: Milos) legyilkoltatásakor 45 éves múlt; 1823. szept. 4-dikén Szerbiában, Kragujevácon született és másodszülött fia vala az öreg Ob-

renovics Mihálynak, a disznóhajesárból hazája felszabadítójává és aztán fejedelmévé lett hősnek, kit a tróntól megfosztatása után elsőszülött fia: Milán követett, de ez alig pár heti

uralkodás után sorvadásban elhunván, öccse, az ekkor csak 16 éves, választott fejedelmé, 1839-ben.

Négy évig tartott rövid uralkodása teljes volt jóakarattal, hazája önállóságára s alattvalói művelődésére irányzott céllalokkal; de részint mert nem vette mindenben tekintetbe a létező viszonyokat, részint mivel az adófelelőse miatt a népet is maga ellen ingerelte, elégedetlenség s oly belső villongás tört ki, melynek következtében trónját veszté és hazájából száműzetett; helyébe Karagyorgyevics (a később szintén elűzött, Magyarországra menekült, most is itt

Obrenovics Mihály, a legyilkolt szerb fejedelem.

lakó s a gyilkosságban részvétellel vádolt herceg) választott Szerbia fejedelmévé.

Ezelőtt tiz évvel választák meg őt újra, miután Karagyorgyevics elűzetett. Mihály fejedelem szám-

tüzetési idejét önkiművelésére s utazások által tapasztalatai tágitására fordította. Hazánkban is hosszabb ideig és többször fordulván meg, megismerkedék viszonyainkkal s meg azzal, melyek azon közös érdekek, melyek a két szomszéd nemzet kölcsönös barátságát igénylik; számtizetése idején ismerkedett meg Hunyady Julia grófhölgyöl is, hazánk leányával, kit oltárhoz vezetett, kitől azonban néhány év előtt elvált, frigyüket örökösrel nem áldván meg a gondviseles. — Ha 1848—49-ben, a későbbi tapasztalataival gazdagodott s nemzetünk irányában jó indulattal viseltető Mihály herceg ül vala Szerbia trónján, hazánk történetében egy fájó emlékeket ébresztő és véres fejezettel bizonyára kevesebb lenne.

1858. vagyis másod ízben való trónra lépte óta, Mihály fejedelem minden gondját nemzete szellemi és anyagi fölvirágzására és hazája önállósága kivivására fordította. Ő rázta le Szerbiában a török uralom utolsó nyügét is, úgy hogy a portának már csak névleg van ott befolyása, s a mi miatt ronkszenyünk kétszeres mérvű irányában: állhatatosan ellent birt állni azon muszka

törökvéseknek, melyek a legdélkeletibb szlávokat is magukba olvasztani, zsarnokságuk alá hajtani iparkodnak, s melyek nemcsak az önállóságra s Törökország felé az európai műveltség felvirágzása és terjesztésére hivatott erőteljes és szabadszellemű szerb nemzetet, de minket magyarokat is fonyegetnek.

Mihály fejedelem mint hős, mint a civilizáció értelmében vett hős, esett el a vak politikai fanatizmus és a nemzet közös java helyett önérdekeket hajhászó orgyilkosok lövései alatt. Elestét sajnálattal kísérte az egész művelt világ, zokogott fölötte nemzete, s őszintén gyászoljuk mi is, kik annyi ellenségünk s „önző jóakarónk“ mellett őszinte jó barátunkat veszítők el benne.

Hogy az orgyilkosság a Belgrádtól alig egy órányira eső Topesider nevű fejedelmi nyaraló parkjában, jun. 10 dikén délutáni 5 óraker történt, olvasóink már ezt is tudják lapunk mult számaiból, s így a megdöbbenő merény részleteinek elsorolása helyett e számunk 4-dik oldalán a gyilkosság színhelyének s a fejedelmi nyaralónak rajzát adjuk.

B é l á m n a k.

Azt kérdezéd, hogy mért szeretlek ?
Azt kérdezéd életnek élete . . .
Hisz kicsi vagy, hisz erre — mondád, —
Még érdemeket nem tévél le.

Oh kérdegető boldogságom !
Hisz e kérdés maga is érdem :
Az üdvöt, mely szívemben támadt,
E kérdésemre most is érzem.

Hisz neked köszönök én mindent,
Mi számomra öröm e földön ;
Édes az óra, a legkeserűbb is,
Ha veled, ha melletted töltöm.

Nem lát engem derülten senki,
De te sohas-m látsz mosoly nélkül ;
Ha ketten vagyunk, harmadiknak
Az öröm is mindjárt közénk ül.

Édes hangod elnyom minden zajt,
Mely lenn, szívem poklában tombol,
Diadalkaput építesz te
Az én meghajlott homlokomból.

Hányszor hureoltak szenvedélyek ;
Azt hittem, meg nem menthet senki,
S az ezerkarú óriások
Körnéből kis kezeeskéd vett ki.

Nem, nem ! ne tudj te erről semmit,
A fájdalom nevét se ismerd ;
Szeretlek, mivel gyermekem vagy ;
Születtéll s én áldom az istent.

Szeretlek, mert mi szemednek szép,
Mi tetszik neked a világon :
Azt én már most csak bennem látom —
Mádaram ! csillagom ! virágom !

Tóth Kálmán.

V é r b o s z ú.

(Történelmi vázlat.)

I.

Az előjáték.

Hogy ismét Erdély történetéből mutatok fel egy nevezetes emléklapot, azon kedves olvasóim

ne csodálkozzatok, mert nekem az erdélyi függetlenségi korszak tanulmányozása és ismertetése legkedvencebb időtöltésem ; s úgy hiszem, azt is természetesnek fogjátok találni, hogy elbeszéléseimet a régi idők izlésének megfelelő s azok kelle-

mével összhangzó regényes színezettel élénkitem, mert célok e lapok hasábjain nem tudományos szörszálhasogatás, hanem inkább a mulattatás, a történelmi emlékek felelevenítése, megködveltetése — s végre is önmagunk és nemzetünk ismertetése ; mert a benső ember, a kedély és érzelem világa egy és ugyanaz volt és lesz örökkön örökké.

Erdélynek s tán az egész magyar birodalomnak egyik legszebb vidéke : a Maros völgyének azon része, mely Maros-Vásárhelytől a vécsi várig terjed ; napjainkban gazdag vetésekkel, szőlőkkel, kaszálókkal borított völgy, csinos falvakkal s pompás kastélyokkal ; — de a 16-dik század végén egészen más külseje lehetett e vidéknek. A Maros vize akkor is oly szőkén hullámozott végig e völgyön, mint most, akkor is voltak gazdag vetések és kaszálók, de a halmokon sokkal több volt az erdő, a mostani szent-györgyi, geryesze-gi, erneyi kastélyoknak s több kényelmes uri laknak 1592-ben még híre-hamva sem volt. A Maros balpartján többnyire szekelyek és kis birtokú nemesek laktak. Még akkor a nagyinak nevezett, de ravasz Teleki Mihály a világon se volt, s nem kaparta volt még össze a fényes uradalmakat. A jobb parton azonban akkor büszkén álltak még a várhegyi és vajdaszentiványi várak, melyeknek ma nyomait is alig tudjuk kimutatni.

Akkor tehát e vidék nem volt oly kellemes, mint most, de harciasabb s mindenestre komorabb tekintetű volt, mint jelenleg.

Az alig négy mértföldnyi hosszú völgynek körülbelül közepe táján fekszik Abafája helysége, jelenleg igénytelen falucska, báró Bornemiszák, b. Bálintok stb. birtoka, — azon időben azonban nevezetes pont volt, mert ott lakott a Báthory-család egyik kőgyence, az országtanácsosi rangra emelkedett Gyulai Pál.

Ő Erdélynek egyik legjelesebb államférfia volt s korában európai műveltségnek és tudományosságának színvonalán állott. Ifjuságát külföldön, Olasz- és Németország egyetemén töltötte ; a János Zsigmond halálát követő villongásokban Békés Gáspár híve volt, s midőn Fogaras bevételével kézrekerült, az okos Báthori István maga részére tudta nyerni a nagytehetségű ifjut, s később, mint lengyel király, magával vitte s haláláig maga mellett tartotta ; azután Báthori Zsigmond titkára s végre országtanácsos lett ; és a fejedelemnek annyira híve volt, hogy midőn ennek tekintélyét fenyegetve látta, Báthori Boldi-

zsár hatalma, népszerűsége és nyughatatlansága által, Gálfi Jánossal együtt oly tanácsot adott, hogy : a büszke Boldizsárt okvetlen meg kell fékezni, s ha másként nem lehet, ki kell végeztetni.

* * *

Az idő már egészen őszi-re vált, a fák lombjai részint a földön fekédték, részint halványan reszkettek ágaikon, reggelenkint zúzmara és dér fűdte az egykor zöld ligeteket és berkeket s esténként hideg szellő fujdogált a máskor enyhe vidéken ; Gyulai kastélya terjedelmes földszinti épület volt, teljes négyszögben kerítve kőfallal, udvara nem volt nagy terjedelmű, de a falakon kívül terjedelmes kert vonult be egész a szőke Marosig. Az egész lakás bizonyos komor színezettel bírt s inkább börtönhöz hasonlított, mint fényes uri lakhoz. Gyulai már júliusban hirtelen odahagyva a fejedelmi fővárost, Fehérvárt, ide vonult s azóta folytonosan itt tartózkodott.

Ez időben körülbelül ötven éves lehetett s bár igyekezett gondtalannak látszani, homlokán örökös ború látszott, mi angyal jóságú s szerető szívű gyönyörű nejét folytonos aggodalomban tartá. Gyulai Pál ép úgy, mint neje, eszményi szépségű ember volt s egymást híven szerették.

Egy borús novemberi napon, midőn már a naplealkonyodott, s a nagyterem kandalló-tüze vígan lobogott, Gyulai gondolatokba mélyedve nézte a kapkodó lángokat, neje nesztelenül lépett hozzá, s férje lecsüggő kezét megsókolta. Gyulai felrezzelve fordult feléje :

— Ah kedves Margitom, te vagy ?

— Uram, uram ! te mindig búskomornak látszol ; nem szeretsz-e már engem ? — s szemei könnyekkel telének meg.

— Szerelmed erőt vesz értelmeden — felelt Gyulai gyöngéden csókolva meg neje ajkait, magához ölelvén meghajló karesu derekát — tudhatod, nekünk, tanácsuraknak, sok gondunk van ; nemsokára vissza kell mennem az udvarhoz és ott sok esomé vár a megoldásra, nem csodálkozhatol, ha néha komor vagyok is.

— Bár ne kellene vissza menned, bár ne volna tanács úr, bár hagynád el a politikai pályát, csak ne lenné aggdó s néha még levért kedélyű is ; hát nem vagyunk-e elég gazdagok ? s nem vagyunk-e elég boldogok ?

— Édes Margitom, te kifelejtet számításodból a férfit, előtted csak az ember és a szerető férj lebeg, pedig tudhatod, hogy bennünk mily erős a tettvágy s mi a tettek mezejét csak tehetetlenségünk beálltával vagy kényszerítve szoktuk oda hagyni.

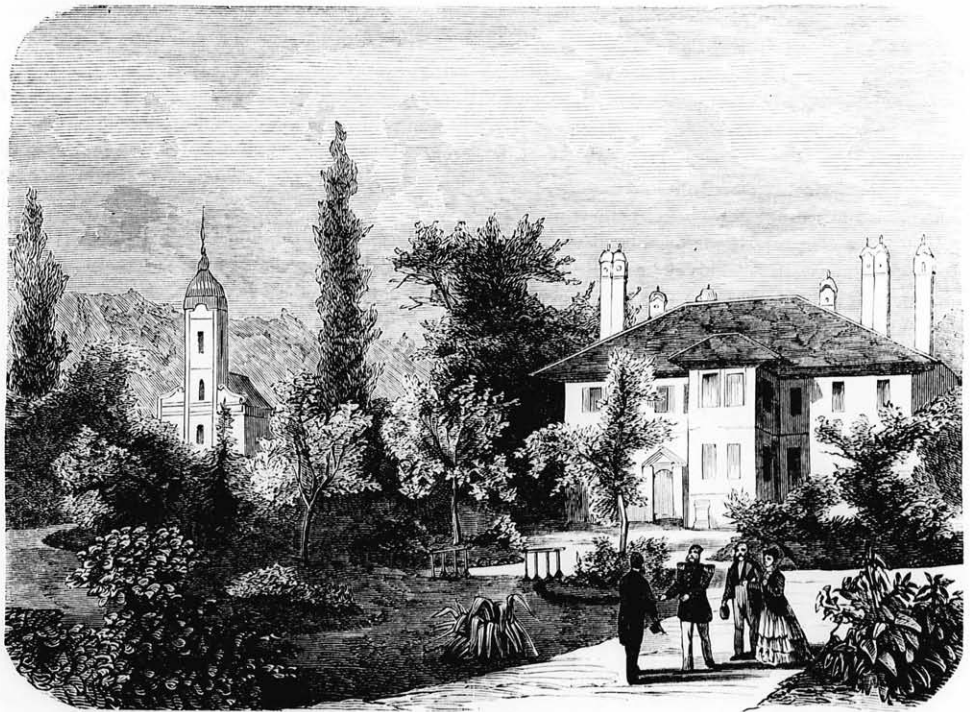
— És ha lemondanál az udvari eletről, ellenségeid se lennének többé. . .

— Ellenségeimmel kibékültem, még Boldizsár urat is barátomnak mondhatom, a fejedelem pedig nem is tudna nállam nélkül ellenni. Légy nyugodt kedves nóm.

— Ki tudja, hátha a fejedelem se oly jóbarátod, mint te gondolod — mondá a szép hölgy arcát férje keblére rejtve, hogy ez ne láthassa elpirulását, — de azért nyugodt leszek, a mint parancsolod, — de légy vidámabb te is, — kérlek, könyörögök kedves uram! . . .

A szép hölgy engedelmesen távozott s ismét

kincsét lehet felhalmozni; s az egyik helyről ki nem elégített ambitio a másik helyen mindig ápolásra, képeztetésre számíthat . . . de hát az ország, a haza ügye nem elsőbb dolog-e. mint Boldizsár uram ambíciója vagy Kendi uram orszé-nye? A fejedelemnek merész ötlete volt. Végre hajtani rögtön és nem fenyegetni! Saját akaratom volt kimondva, de Gálffy uram reszketett a gyáva s a jezsuiták égfelé forgaták szemeket; pedig ennek előbb utóbb meg kell történni s úgy látszik, hogy merész tettekre csak nekem van bátorságom . . . kár volt a halasztás, ily dolgokban soha sem kell késedelmeskedni. . .

A toposideri nyaraló, Öbrenovits Mihály legyilkoltatásának színhelye. (Szövege az első kiadón.)

magára hagyta férjét, ki visszaesett a komoly elmékedésbe:

. . . Merész a játék, mindent veszthetünk, vagy miénk lehet az egész nyereség! Nem az, a kérdés itt hogy török-e vagy német? hanem az hogy kelet barbarismussa fojtsan-e meg vagy a hatalmasan emelkedő nyugathoz, a kereszténységhez csatlakozzunk-e? Nem az a cél, hogy akár, annak alárendeltjei legyünk, hanem az, hogy a mivelt országokkal egy rangon, velök együtt állhassunk. . . Jól tudom, hogy ez a két hatalmas fél között való ingadozás sokaknak kedves; sok

Gondolkodásából udvarnoka verte fel, ki jelenté hogy a kapu előtt egy husz harminc főből álló fejedelmi testőr csapat áll, kik Radnóthról jöve, Görgénybe igyekeznek s az éjre szállást kérnek, velök van Bodoni hadnagy is. Gyulai azonnal megrendelte, hogy bocsássák be őket s jó vacsoráról gondoskodjanak. Gyulai kastélyában nem volt őrség néhány apród egy udvarnok s gazdasági személyek és cselédek képezték háztartását. E pillanatban neje ismét a terembe lépett s aggályosan tekintett férjére s nem igen látszott a vendégeknek örvideni. Együtt az ablakhoz állva, néz-

ték a mint a kaput kinyitották; a félhomályban úgy tetszett, hogy a csapat több, mint jelontve volt; mintegy hatvan főből álló, fejedelmnek látszó testőr csapat vonult a kis udvarra, az apródok s a eseléség gyanutlan álták körül s üdvözölték az érkezőket, kik szerfelett komolyaknak látszottak. A vezénylő tiszt parancsára minden második legény leszállt lováról s a második szóra mind kardot rántva, a bámuló apródokat és eselődöket körül fogták.

Gyulai elsápadt, neje szoroson karjaiba csimpajkodva vonta a mellékszoba felé: „Menekülj! Menekülj! Uram! kedves férjem, veszve vagyunk — az istenekre kérlek menekülj!”

— Légy nyugodt — nem értem ugyan mit akarnak, de elrejtőzni vagy futni nem fogok soha! Maradj csak itt én meg nézem mit akarnak. E pillanatban a terem mindkét bejáróján fegyveres katonák léptek be, kivörösödött arcuk s villogó szemeik arra mutattak, hogy meglehetősen le vannak itatva: a gonosz tekintetű Bodoni kárörvendő szemekkel, de sápadtan lépett Gyulai elébe, s annak nejeire pillantva, így szólt: „Komoly közlendőim vannak kegyelmeddel, leveleket hozok a fejedelem ő felségétől, jó lesz a nagyaszonnyt elküldeni!” Gyulainé rémülten tekintett a kivont kardokra s tetetlenségében még egyszer férjére pillantva, szótlánul távozott. A mint az aszszony elment a katonák beléptek a szobába, s Bodoni több iratokat vett elő s azok egyikét Gyulainak adta át — mondják, hogy a fejedelem saját kezű írása volt, mely eleinte szivélyes hangon kezdődő levél volt s végén az olvasó halálos ítéletét tartalmazá saját fejedelmi kezével írva:

„Ezt ő fensége a fejedelem küldi!” szólt idő múlva Bodoni s midőn Gyulai a levelet olvasni kezdé kardját oldalaslággal magasan emelve, teljes erővel föbe sújtá a közel elkesztett katonaság reá rohant: Ezt Báthori Boldizsár küldi! kiáltották minden csapatnál s négy öt perc alatt a déli férfiú, mint ék-

telenül eltorzított hulla hevert saját kastélya nagy termében.

A vérszagtól még jobban elbódult katonák csak akkor tértek magukhoz, midőn Gyulainé négy-öt szép fiatal lánytól kísérve, a terembe lépett:

„Ugy hiszem, hogy uraim el vannak fáradva, mond rideg hangon — talán jó lesz a vacsorához látni; Bodoni uram kegyelmed házam vendége, tudom, hogy csak kötelességét teljesíté, s az én férjem nem is érdemelt más sorsot, mindig azon járt tta fejét, hogy ő legyen a fejedelem!”

Bodoni elragadtatva nézte ez égi alakot: Óh nagyaszonnyom, csak a vért mosom le kezeimről s azonnal szolgálatára állok, — ördög és pokol, minő asszony ez, valóban illenék hozzám, és miért ne nyerhetném meg e gazdag özvegy asszony szívét — mily csábítólag tekintett rám.

Pokoli dobzódás folyt a kastélyban egész éjen s még a következő napon is — Gyulainé elfogadta Bodoni szerelmi nyilatkozatait az ifjú hölgyek s a falu leányai mind készek voltak Gyulainének engedelmessé válni; a holt testet egy szögletszobába zárták, senki se gondolt vele s mulattak mint valami eszeveszett örültek: Gyulainé drága áron, de ő flette csekélynek tartotta ezt is, megtudta, hogy férje gyilkosa Báthori Boldizsár, ő fogadta e katonákat egyenként; megtudta, hogy az államtanács titkos végzését a fejedelem meggyóna a jezsuitáknak s ezek nem kedvelvén a nagytudományt és önakarátú Gyulait másfélől örökös céljok lévén a viszály magvát hinteni, értesíték Boldizsárt, ki felbőszülve, a fejedelemre rontott s követelte hogy Gyulai kivégeztésébe beleegyezzen; midőn mindent megtudott a bor és szerelem mámoros Bodonitól rettenetes bosszút esküdött férje gyilkossai ellen; s az alvó részeket kastélyában hagyta s kincseit felpakolva, este beálltával örökre oda hagyta abafáji kastélyát.

(Folyt. köv.)

Deák Farkas.

Pesti életképek.

VI.

Pesti kiskereskedők.

„Szép masáncki almát vogyonok!”

Egy piros-pozsgás arcú, olajos-kendővel bekötött fej dugja be magát az ajtónyíláson. „Tessék masáncki almát vovni!”

Ez az egészséges arcú falusi menyecske — pesti kiskereskedő. Tolirakja kosarát otthon, s

kiüresíti Poston. Házról-házra kínálja piros almát, és sok ajtón beüti piros arcát, de végre üres kosárral tér vissza.

Száz és száz hasonló alakot láthatunk napjában Poston. Az udvarok csengnek a harsány kínálgatás szavától. „Szép almát tessék! Veres

hagymát vegyenek! Olajt! Kronowett!“ — És néha mindezekre fűlértő tust fű a fagyaltos, ki felzászlózott kis szekérben utcáról-utára viszi krajeáros fagyaltját. Házaló „kereskedést“ fiznek s kiegészítik ama tarka-barka képet, melyből a főváros napi élénksége áll.

Az almaárulók közt legnevezetesebbek a rákos-palotai menyecskek. Egészséges magyar asszonyok, ép oly falusiasan öltözve, mintha nem is a főváros tövéből, hanem a távol alföldről valók volnának. Egy kosarat hátukra, egyet elől akasztanak, tele-akják almával — a legpirosabbal és legnagyobbakkal felül — s megkezdik a foglaltosságot. Százával árulják, és sokat mondják, hogy a pesti kofáktól isten mentsen valamit venni.

Vácra is sokan jönnek a Dunán Pestre s a lakókból vagy dereglyékből rakják meg kosaraikat. Lapos beszédjükért sokan el-eldiskurálnak velük. „Hova való húgom?“ — „Voáca.“ — „Mit árul?“ — „Oalmát.“ — „Hogy ad belőle?“ — „Csaak százával. Teessék!“

Csak az alma vagy gyümölcsárulók oly szorgálatkészek, hogy minden ajtón bekopogtatnak. A hagymás asszonyok, ha koszorúba font áruiknak az udvari hegyes hangú kihirdetés után sem jelentkezik vásárlója, még fölmennek a konyhába, de a többi már fölöslegesen tartja a fáradságot. Azonban utcán és udvarban egyiránt nagy hangon emlegetik áruikat.

„Kronowett!“

Ez meg fenyves madarakat árul, rendesen a

bőjt alkalmával. Többnyire felvidéki tótok. Háttukon vesszőkosár, az élettelen madarakkal megrakva, mindkét kezükben szintén cepelnek ötöt-hatot a tarka erdei madaraktól, melyeket nyakuknál fogva zsineggel kötnek egy csomóba.

A téli és bőjti időben megjelennek az olajosok is. Máskor alig lehet egyet-kettőt látni. Valamennyien öreg falusi nők, férfiak. Uglátszik, a fiatalabb népség nem teszi ki magát az olajos korszó, a csepegő tölésér és mérőite következményeinek. Élesebb hang alig vegyül a főváros zajába, mint az olajosok kiabálása. Minden kiáltásuk valami makkacs csukláshoz hasonlít, melyről előbb másoktól kell megtudni, hogy annyit jelent: Olajt! Napraforgó- vagy lenmagolajat árulnak — nyers savanyu káposztához.

A kiskereskedők közé tartoznak a szalmások is, kik zsupszalmával járnak házról-házra. A kévéket szekér hozza utánuk. „Stroh! stroh!“ Ez hirdeti, hogy a kinek szüksége van, tehát tessék szalmát venni. E kereskedés a környék sváb-jainak kezében van.

Hogy a fát Pesten is elviszik házról-házra, az vidéki városokban is úgy van. De itt csak fölhasznált fát kínálnak így, melyekből vékony három darabka van egy csomóba kötve szalmazsineggel. Ára 1 krajeár. A szatócsboltban csak két darabot adnak, tehát a házaló faárusoké az elsőség.

Képünkhez Jankó ügyes ónja az almaárulót rajzolta le, távolabb pedig a fenyvesmadár-áruló s az olajos látszik.

A SZOMORÚ NAPOKBÓL.

(Egy honvédtiszt jegyzetei a Világos utáni napokból.)

A szent-andrási ütközetet Temesvár alatt elvesztettük.

Hála állítók ki mellünket a győzelem lehetőségéért, hiába vesztettünk ezeket: Magyarhon ügyének kockáját elveté már Görgei, s mi nem tehetünk egyebet, mint vagy meghalni, vagy a csaták dicsőségéről lemondani.

Az ágyu első dörgésénél mindenikünk tudta, hogy e nap élet vagy halál napja leend; e csata vagy szabaddá teszi a nemzetet, vagy eltemeti. Mindenikünk szent feláldozással állott meg a síkon s erősen dobogó szívvel vártuk a csata fordulását.

Szívünk nem az ágyuk iszonyatos bömbölése alatt döbbsent meg, hanem azon gondolatnál, hogy

csatavesztés esetében veszve lesz az ügy, veszve a haza.

A nap alkonyra szállt, midőn a tűzben álló rétegeken electricus sebességgel rezgett át az örömhír: „Bem itt van s átvette a parancsnokságot.“ Századom a legelső lovasüteg fedezetét képezte s örömrivalgásban tört ki a hirmondó galopper szavára.

Ez volt utolsó öröme a vitéz fiuknak, mert félóra múlva jobbszárnyunkat Guyon alatt megnyomta az ellenség. A Bocskay-huszárok ingadoztak először, aztán tovább terjedt a rendetlenség s ezt általános, de rendezett visszavonulás követte.

A második szárnyat képező ostromlók s az üres társzekerek, hallatlan rendetlenségben húzódtak

a temesvári városligetbe, hol Vécsey tartóztatá föl a rendetleneket.

Nem tudom meghatározni: parancsa volt-e erre Vécseynek, de annyi igaz, hogy ennek lehet tulajdonítani enyészetes jövődjét és vég szétveretését a seregnek. Ugyanis az ellenség rohamzára megtölté az erdő egy részét, s midőn mi folytonos tüzeléskor odaérkezénk, nem kaptunk semmi védelmi és visszavonulási pontot sem, s így kénytelenek valánk a vár ágyuinak lőtávólában küzdeni. A várbeliok használták ez alkalmat s 24 fontos ágyuk hosszú dörgésekben gyultak ki ránk. . . Iszonyatos jelenet volt.

Vécsey még mindig tartóztatá a népet, s midőn egy őrnagy hirül hozza, hogy az erdő déli részét már az ellenség bevette s az általános elfogatást csak hátravonulással lehet kikerülni, a gróf előugratott s menydörgő hangon kiáltá :

— Ki merészel itt egy tábornok jelenlétében parancsokat osztogatni ?

A tömeg indulni készült.

Vécsey haraggal ugratott a keskeny erdőt közepére :

— Agyonlövetem, ki meg mer mozdulni !

Egy a vár cernirozásakor épített kunyhó padjára ültem, hogy némileg kinyugodjam a nap véres fadaralmát. Lelkem szomorú volt s bizonyos keserű egykedvűséggel néztem a körülöttem kifejlő jelenetet.

Mintegy öt perc múlva Dembinszky jött, szomorun leveretve, arcán a vesztett csata fájdalma sötétedett. Egy keserű tekintetet vetett a legénységre, kik éhen s szomjan heverték az erdő sárgás lombjai alatt.

Az ágyuk mindig közelebb dördültek. Vécsey Dembinszkyvel eltűnt. — Egyszerre mellettünk dördült meg egy batteria s a golyók iszonyú ropogással törték a fákat fölöttünk s körülünk.

„El vagyunk veszve!“ ordított felugorva a legió — s elhánnya fegyverét, veszett futásban indult ki az erdőből. Először láttam futni a sereget, mely a csatát dicsőségében eddig osztozott.

Az erdőt keresztitűzben lövöldözték, s így kénytelenek valánk mi is egy rendezett zászlóaljjal védelmi állásban visszavonulni.

Kiérvén az aradi országra, az tömve volt rendetlen és minden zászlóaljából összekevert néphullámmal, melynek egyrésze elhánnya fegyverét, ijedt arccal sietett előre.

A nap lanyugodott már s meglehetősen sötétedett, midőn ezen általános zavarodást tetőpontig emelték a longyol dzsidasok. Egy fél zászlóalj rútt megszorítottatott a vár tövében, s ezek a legro-

hanóbb carrierben kezdék meg a futást, keresztül az aradi út hullámozó néptengerén. E körülmény páni félelmet idézett elő s az iszonyatos szétbomlott tömeg rendetlen futásnak eredt.

Lelkem még most is borzad e nap emlékeztetőre! Azon szép sereget, mely annyi csatában oly dicsően küzdött és vérzett, ily helyzetben látni több volt, mint meynyit eltűrhettem volna. Lábam gyengültek, s a tova rohanó ár által elragadtatva, egy mély árokba döntém.

Egy fiatal honvéd feküdt a mélységben, s mint a szürkületben is kivettem, éhség miatt nem bir menni szegény.

— Mit csinálsz itt ? — kérdém sötéten.

— Pihenek, tiszt uram, — válaszolt könnyedén, — de az isten is megáldja, ha valamit tudna enni adni; már nyolc napja, hogy csak requirálisból élt a batalion, s így többet koplaltam, mint ettem.

Irtózatossággal volt el hanyagolva a szegedi csata után az élelmezés, zöld szilva és sült kukorica volt a legénység egyetlen élelme.

Oldaltáskámban egy darab kenyér volt még, oda adtam neki egészen; de ő szomorúan tartá kezében, s naivul kérdezé :

— Nincs több ?

— Nincs öcsém !

— Hát ha egészen nekem adja, mi marad magának ?

— Nekem mi sem kell több, — mondám, keserűséggel — én itt akarok meghalni.

— Meghalni? Mit ? — tán mert egy csatát vesztettünk ! No bizony az volna még a szép ! — meghalni, Vegye főhadnagy uram, felét e kenyérnek, együtt meg, azután menjünk a többi után !

Megvallom, szégyent éreztem e fiú gondatlan életfilozofáján. Miután elköltöttük, kimásztunk a mély gödörből s folytattuk utunkat a szaladók után.

Az út még népes volt, de nem tömött, némán, csendesen ballagtak a derék honvédek, s a temesvári erdők mögül előbukkanó hold halványan világított le elhagyatott, bujdosó pályájukra.

A vitéz Kmety hadosztálya kemény védfalat húzott a futamodók háta megett, s így ezen éjre megszűnt minden üldözés.

A német seregek a rég ostromlott Temesvár falai közt ümepelték meg a felszabdtítás örömét, míg mi sötét gondolatok közt mentünk az aradi úton.

Oly szomorú, levert hangulatban soha nem éreztem magamat, mint ekkor, ezen néma vándorlásban. Már maga a természet is képzelmi képeket

Eliézer és Rebeka. (Doré G. illusztrált bibliájából. Szövege a „Vegyes” közt)

Posti életképek. VI. A kiskereskedők. (Jankó J. rajza)

(Szövege a 421. lapon.)

vont szemem elé. Az úton jobbra balra fekvő honvédek halottakként tünnek föl előttem, kikre szürke szemfódelet vont a hold fehér világa... A kép némabasin fejlődezett elébb, elébb, s szívem úgy érzé, mintha száműzöttként új hazát keresni zárandokolnánk.

Azon utponton, hol az aradi ut két ágra szakadva, az egyik Lugos felé vág, néhány száz ember feküdt mély álomban. Kiket pedig az események aludni nem engedtek, fesztelen gondatlansággal heverének, mi kizárólag a honvédek saját-sága volt.

Késő éj volt már, midőn egy faluban a tábor föltaláltuk. Hiában kerestem itt zászlóaljamat, mert a tábor — a babeli zavar mintáját képezé. Kis philosophusom lü satellosként kísért s hosszú recognosciozás után a templom udvarába menék, hol csakhamar tüzet rakva, a buja fűbe hevered-tünk.

Álom nem jött szemeimre! Képzetelem túlesi-gázott volt. A templom sötét árnyat vetett reám s a körfalak romjai egy-egy síremlék gyanánt tün-tek föl előttem. Az udvarban itt-ott sírok emel-kedtek s az igénytelen fakeresztek édesen inté-nek felém, mint hű geniuszai az örök nyugalom-nak. Mint szerettem volna e sírok valamelyiké-
ben mélyen, igen mélyen nyugodni...!

De legirtózatossabb hatású volt képzeletemre a sebesültek nyögése, — a haldoklók végkiáltása, kik ott a templom udvarán kívül (8—10 egy kocsin) kinlodának s hívták a halált. A felettem hi-
degen bámoló toronyban koronként vert az óra; minden ütése úgy tetszett, mintha a sebesültek közül egyet-egyet magával ragadna. Minden ütés hangja volt az enyészet szellemének.

Órült kábultság ragadott meg s futni, futni akartam volna, ki a világ határai közül, hogy ne lássam azt, mit századok nem láttak s ne halljam azt, mire a vér megjegyesedik, a szív megkövül.

Rövid szenderülés után ismét megindult a tábor, nekem pedig nagynehezen sikerült föltalálni zászlóaljamat, mely a legszigorubban rendezve s teljes létszámban kezdé meg indulását. Örömmel fogadtak a fiúk, mert azt hitték, hogy az erdőben estem el, vagy pedig elfogtak.

Ily rendben értünk be délután Lugosra, hol azonnal három hid veréséhez küldeték a Maroshoz. Itt Bem rendezni kezdé a sereget s mindent elkövetett, mit egy böles hadvezér tapasztalt tapintata szükségesnek tart. A 8—10 napig éhező sereg húst s kevés kenyeret is kapott, s azonnal benne volt a régi természetében. A jóllakott legénység dalolni s táncolni kezdett. Megesküdtem volna,

hogy e sereg győzelemmel siet előre s nem romja egy fényes tábornak.

Bem azután az elkorcsosult tisztí kar véghet-
len sok szekerét eltörölte, s szigorú napi paran-
csot adott ki, hogy minden tiszt 24 óra alatt máh-
hái szállítására lovat vásároljon. A nélkülözhetlen
szekereket Tomesvár felé visszaparancsolta. E
kis körülmény elhitette a sereggel, hogy a vén
sas támadólag kezd dolgozni.

A sereg ismét jó kedvű és kész volt az élet-
halál nagy esatájára.

Hidainkkal készen voltunk harmadik nap, mi-
dőn egy vezérkari adjutans jő s jelenti, hogy dél-
után minden zászlóaljából az őrnagy s egy legértel-
mesebb tiszt Bémhez, hadi gyűlésben jelenjék meg
s hogy minden őrnagy a jelenlevő tiszték névsor-
rát benyujtsa, a jelen nem levők töröltessenek
ki, a jelen levők közt pedig a szükséges előlépte-
tési fölterjesztés megtörténjék.

A választás engem ért s kíváncsian mentünk a
nagyfontosságú hadigyűlésbe.

A nagyterem tömve volt törzstisztekkel, míg
a mellékteremben mi foglalánk helyet. Beszélge-
tésünk tárgya megismertetett ugyan helyzetünk
szorultságával, de reményünk sem halt ki, mert ve-
lünk volt Bem, ostora az osztrák hadseregeknek.

Bem megjelent s tábori éljennel fogadtatott. A
harcok nagy mestere roszt kiejtéssel, de annál
szilárdabban kezdett szólni:

— Uraim és barátim, én összehívatám önö-
ket, hogy helyzetünk minősége fölött tanácskoz-
zunk. Én Aradra Görgeihez mentem, hogy vele
egyesülvén, tanácskozzunk a befejelem iránt. Azon-
ban ő Lippára ment el, kikertilendő a találkozást
s így vele nem értekezhettem... Nekünk nincs
senkink, kire támaszkodhatnánk, Görgeire éppen
semmit, ki az ország elnökének rendeleteit nem
teljesítette. A miniszterium fölsozlott, azon-
ban én mindig teljes hatalmunak tartom az or-
szág elnökének parancsait, s azok szerint intézem
teendőimet. Mi el vagyunk hagyatva, de nincs is
szükségünk senkire. Van 60,000 emberünk, 150
ágyunk, társzekerünk több, mint mennyi kellene.
Egyéb nem kívántatik, mint rend s bátorság és a
mi fő, kitartás. Így győzni fogunk, mert győz-
nünk kell. Moglehet, hogy Oláhországba is hu-
zódunk. Én ezen országot megjártam s mindenütt
nagy sympathiát találtam; mi huzódunk kissé,
míg az ország elnöke más oldalról nem dolgozand.
Erdélyben erős positiót veszünk, míg Komárom-
ból nem dolgozik Klapka s így támadólag lépünk
föl. Nem igényeltek egyéb, mint bátorság s ki-
tartás. Azért a parancsok urakat fölszólítom,

hogy mihelyest valamely tisztet gyávanak vagy rendetlennek találunk, azt azonnal adják fel, hogy rögtön kassziroztassék, vagy agyonlövöztessék. Reménység tehát, mi győzni fogunk, bizonyosan győzni fogunk!

Rivalgó éljen között hagyott el bennünket és mindenikünk elismerte, hogy az „örög“-nek igaza van. E beszédnek morális hatása ösztönöz bennünket azt tenni, a mit ő akar.

Az öreg beszédét kövöltük a legénységgel s ők készek voltak megtámadni Acheron birodalmát is, csak Bem vezesse.

Augusztus 12-én alkonyat felé megérkezett az osztrák sereg, de nem mert megtámadni s így 13-án egész kényelemmel indultunk meg Facsét felé. De bennünket a tartalék csapatban megtámadtak, mert a hidak szétrontása miatt egészen utolsó maradtunk. Három emberünk élete bánta meg a hátramaradást s átkozta a németet.

Lugos keleti részét egy gyönyörűen emelkedő halom-láncolat zárja be, melynek tövében az 1848-ik oláh mozgalmak idejében irtózatossá szétverő esatát küzdött ki Bem. Itt foglalt ő seregével ismét posztót s ágyui fenyegető hatalommal dörögtek alá a völgyekbe.

Estére egy rongyos oláh falu mellett szálltunk táborba s a messze hátrahagyott védelmi halmok tetőin meg-megdörrenő ágyúk rossz sejtelmet gerjesztettek bennünk.

Levert hangulatban valék. Talán a légben benne volt már a világi szomorú eset. Talán a világi fegyverletétel s az elbusult honvédek fohása zúgott az esti szélben, mely fürteimet lengedezésbe hozta. . . Nem tudom, de lelke szomorú volt.

Másnap Facséra értünk s itt ütöttünk tábor, utolsó a magyar szabadságharcban. En századommal, melynek ideiglenes parancsnoka voltam, egy temetőben foglaltam helyet, míg a többi 5 század a hidak védelmét vette át.

Augusztus 15-én a nap minden jelentőség nélkül alkonyodott le s mi gondatlanul alvánk a sírhalmok zöld pázsitán.

16-án nagyszerű mozgás keletkezett a táborban, hasonló lehetne azon esethez, midőn a legénység saját tisztját ellen fordítja gyilkoló fegyverét. Mindenütt zaj s elkoseredett káromkodás a vezérek irányában.

Én a tábor legszélsőbb részén valék s nem foghattam meg a fenyegető mozgalom okát, midőn egy vezérkari százados jön felénk s kiáltja:

— Barátim, Görgei Világos alatt letet e a fegy-

vert, feltétlen kegy vagy kegytelenül. Bem hadi gyűlést tart a városban, menjetek oda!

Megkövültem a hír hallatára. A százados már messze nyargalt, midőn még irtózatossá halálítélet gyanánt zúgott fülemba a fegyverletétel.

Most értettem a mozgalom okát.

Siettem a városba, de a tisztikar már dühös elkoseredéssel jött onnét vissza, pörölve, káromkodva s így Bem tervét egyiktől sem tudhatám meg.

A zászlóalj-parancsnokok előadták a legénységnek, hogy az árulás következtében lehetetlen tovább föltartani magunkat, hanem mindenki menjen, merre jó istene vezérli.

A bekövetkező jelenet fölött csak sírni tudok, de leírni nem. Látni kellett volna a szegény, naptól barna fiúkat, mily fájdalommal borultak tisztjeik nyakába, mint búcsúztak el azoktól, kikkel győzni és halni megtanultak.

Senki sem tudta most, hogy merre forduljon s mit tegyen. Egyszerre jön egy ezredes és utána 2000 huszár; nagy szerűs kertbe gyűjté össze őket s hangos szóval kiáltott: — Fiúk, mi eleget szenvedtünk hiába! Vezéreink mind árulók. Arad felé Magyarország, ott letesszük a fegyvert, s mindnyájan haza megyünk.

— Igen, igen! Arad felé Magyarország, jerünk Aradra.

Mint a vihar rohantak el a huszárok az aradi uton. A gyalogság pedig zavart rendtelenségben nyomult előre s mint szent ereklyét vitte a zászlót, mit a barna fiúk dühös oroszlánokként állták körül.

Midőn a temetőt elérték, Guyon termett köztük s megállítá a csapatot.

— Hová mentek fiaim? — kiáltott töredezett magyarsággal. — Arad telé a németek vannak, azok elfognak és nyolc esztendőre Olaszországba visznek katonának.

A zászlóalj hadnagya haragosan ugratott Guyon elé és kérdé:

— Ki az úr, hogy zászlóaljamat megállítani merészeli?

— Én Guyon tábornok vagyok.

— Nem ismerem az urat többé tábornokomnak! Guyon kardjához kapott; de egyet gondolván, a zászlót ragadta ki a zászlós kezéből és vele vissza-indult, kiáltván:

— E zászlót el nem hagyjátok!

— Ne hadd a zászlót, vedd el! Lödd agyon! Mi nem hagyjuk el azt soha! Jerünk utána! Guyon a tábornok! Jerünk vele.

Igy ordított a nép s vele eltűnt; ők Bemhez

csatlakoztak. De jött a többi s mint tengeráradat, ment Arad felé.

Én nem tudám, merre menjek. Legényeim körülálltak s búsan kérdezőnek:

— Mi tevék leendünk uram!

— Barátom — szóltam hozzájuk — mi e helyre vagyunk rendelve s addig nem mozdulunk, míg parancsot nem kapunk. Várjunk alkonyatig s ha elfeledének, úgy megszűnt köztünk a parancsnoki s alattvalói kapocs; akkor mehet kiki, merre a jó Istene vezérli.

A nap a délpontot már régen túlhaladta, midőn a sereg eltűnt s bágyadtan füstölgő üszök-halmok maradtak szomorú emlékül a tábor helyén.

Semmi parancs nem jött s mást nem volt mit tennem, mint szétbocsátani derék századomat. Egy része visszaindult Lugosnak, másik pedig a havasok közé húzódott, én pedig mintegy 30 ember kíséretével az aradi utat vettem irányul.

Az egész táj, melyen a sereg romjai keresztlvonultak, egy óriás vadászat képét tárta föl, a mennyiben minden legény töltéseit a légbe lövöldözte, a mi rossz hatást idézett elő a különben is komor kedélyben.

Vécsey gróf s Molnár ezredes vezette a népet, hogy fegyverüket az éjszaka óriás lábai elé tegyék.

Lippa felé egy faluban utólértem a csapatot, mely egy rekognoscirozásig itt várakozott. A huszárok visszajöttek és jelentették, hogy Lippán az osztrákok vannak s így más irányban kell hogy menjünk, mert mi minden áron az orosznak akartuk letenni a fegyvert, nem a németnek.

Vécsey Soborsint tüzte ki, hol a Maroson átkelendünk és így a már Buttyin környékén tanyázó orosz csapatok védelmében kerülhetjük ki a német törekvést, mely elcsipni akart. Az ágyuk és társzekerek a legnagyobb lelkiismeretességgel hurcoltattak; talán valaki amnesztiát remélt vásárolni a hadi cikkekkal.

Megható s Napoleon beresinai átkeléséhez hasonló jelenet fejtett ki a Maros folyónál. A hid el volt égetve, a vizet magas partok zárták s így az átkelés lehetetlen vala. Azonban csakhamar koskeny s muredek lejárásokat készítettek, s így két részen megkezdődött az átvonulás.

Elsők valának a huszárok, kik a hónaljig érő vizben minden baj nélkül átmentek. Utána az ágyuk, de ezek felakadtak, s így meg vala akadályozva a menet. A parton közel 300 szekér küzdött az elsőségért s egymás után fordulának a folyóba. A gyalogság részint öltözve, részint mezeten lepte el a folyó csillogó szinét. Sokakat elragadott az ár, kik rossz gázlókat választának,

Legnevetésesebbek valának azonban a maroktányosnák, kiket tömött batyuik miatt a víz fölemelve ragadott lefelé. A szerencsétlenek kétségbeesetten sikoltottak s a partokon nevetett a tömeg!

Nagy erőfeszítés után áthurcolták az ágyuk egy részét is s utána a szekerek roppant száma indult meg. Ha feldült egyik, a lovakat hirtelen kifogták, a szekeret összetörték, hogy a víz tovább ragadhasa. Szomorú, nevetéses volt látni, midőn a kocsiakra kapaszkodott 15—20 embernek a folyó közepén kellett a vízbe maradnia s iszonyatos káromkodás közt ezen bibliai zsidó vándorlást folytatnia.

Az est már jól leszállt s én mindig a parton állva néztem ezen enyészetes jelenetet; míg végre nekem is át kelle mennem. Levetkőzőm tehát, ruhámat fejemre kötve indultam meg szent Krisztof pályáján.

Tul a parton rá akadtam legényeimre, kik egy requirált malacot pörköltek s örömmel ragadtak körükbe, hogy együtt fogyasztanók el a legénykedés jutalmát.

A dicső komotió után kezdődött az illuminatio. A tüzerek gyújtogatni kezdés a puszkaporos ládákat és gránátokat, melyek iszonyatos dörrenések között vetettek sárga-barna fényt a nomád csapathoz hasonló táborra. A legénység egész éjen át lövöldözött s így szó sem lehetett az alvásról.

Ily szomorú éjem kevés volt az életben. A közel levő óriás hegyek zöld fenyvesői közül méla ábránnal csillogott a hold ezüstje. Az ég tiszta volt, csillagai édes mosolylyal néztek alá a táborra, melynek pislogó tüzei mellett bús arccal ültek a csaták egykori hősei, s most zarándokok.

Magányra volt szükségem, hogy elmélkedésem fonalat meg ne zavarják a békétlen környezetek. E végből egy kukuricásba húzódtam. Mily eszmé chaosa zavargott elmémben! Felgult lelkemben minden emléke hős tetteinknek, fel a hazának szép koránya s az éj, mi most fölénk borult. Elképzelém, hogy mily téren állok. Utánam barátim sirja, előttem a koldusbot, a fogság vagy talán a bitó. A halált nem rettegém, mert elégszer néztem szemébe; de igen a rabéletet. A halál csak egy pillanat szenvedés, de a rabélet pokol, mely a régi monachusok kárhozati eszméjével egyenlő. Helyzetünkről csak annyit tudtunk, hogy az oroszoknak adjuk át fegyverünket, ki tán állásunkban megerősít, mert Constantint akarják magyar királyul. Találkoztak nem kevesen azután, kik vidám kulacsokkal éltették az

uj alkotmányos királyt. E táblabírók nem olvasták még Esop meséit.

Igy tünt le fölöttem augusztus havának 16-dika!

Augusztus 17-én Vécsey tábornok vezénylete alatt megindultunk a Maros tulpartján s mindenütt a legigézőbb hegyláncok lábainál. A nap tüzesen sütött reánk s mi vele mitsem törődve,

folytonos lövöldözés közt haladánk előbbre. Mintegy 12 óra felé egy hegyláncba értünk, melynek meredek, s csak mokány lovak által járható utai Buttyin felé vezetnek. Vécsey ezen hegylanc közé vezette a hazátlan, bujdosó sereget.

(Folytatása következik.)

Patoky Antal.

Egy hét története.

— Június 30. —

(VK.) Az „elviselhetlen“ hőség, melyet végre még is csak el kell viselnünk — úgy látszik — nagy befolyással van egy, nálunk hónapok óta uralkodó járványra, melynek neve: r é s z v é n y - l á z. Mindazt, a mit évtizedek alatt olmulasztánk, most egyszerre ki akarjuk pótolni. Nincs a napnak oly órája, melyben egy-egy részvény-társulat ne tartana ülést. Papír-gyár, fegyver-gyár, új liszt-gyár, téglagyár stb. tervei rajzanak a légben, s vajudnak a tanácskozási falak közt. Ha mind létesül: tultszüink Glasgown, s karesú gyárkéményeink füstgomolya maholnap foketére festi egünköt! S majd valamennyi tervnél Klapka tábornok vezérkedik. Mint egykor a szironyerdő előtt, úgy lebeg most a jobblét után ágaskodó papír-részvények rengetege fölött. Különbö ez is egy ostrom, melylyel az anyagi jólét birodalmát akarják — meghódítani. Csak attól lehet tartani, hogy a sok terv, mely egyszerre szülemlik s nem egymás után, akadályozza a kivített, mert hiába, ha igen sok fát halmozunk a tűzre, maga a tűz alszik el!

Ma már ismét két nagy könyv-gyár (nyomda) terve röpdös a vállalkozási embryók rajában.

Mondják, hogy az egyikből csakugyan egy roppant könyvnyomda korékedik ki, sok százezer nyi tőkével; valóságos templom Guttenberg tisztelétére, tele mindenféle zakatoló géppel s munkások hangya-tömegével.

S eszünkbe jut, hogy volt egyszer egy nagy pompás köhid valami kis folyócskán, s József császár mosolyogva jegyezte meg rá: vagy a vízből volna több, vagy a hidból kevesebb!

De hisz az irodalom szemlátomást nő, — mondják a vállalkozók, — s ha e szó helyett: „nő“, mely magasodást jelent, azt tesszük, hogy szélesedik: van is egy kis igazuk. Azonban két nagy nyomda egyszerre mégis sok lesz a mai szükségletnek.

Egészen más lenne a kilátás, ha a képviselőház elfogadja *Tóth Kálmán* barátunk indítványát, mely a *hírlap-bélyeg* eltörlését sürgeté. Ak-

kor bizonyára minden tollfogható ember — ha más okosabb dolga nincs — rögtön megreszkírozhatott volna egy-egy új vállalatot. Könnyebben ment volna, mint most, midőn *Hiador* barátunk elégikus sohaja szerint: „a szellem vállait is adóval terhelik“.

Nincs tárgy, mely több csengő-bongó szópompát tűrne meg, mint a hírlap-bélyeg anathemája. Alkalmat ad beszélni a fölvilágosulás szövéténekéről, a szellem szabad röptéről, az ismeretterjesztés napvilágáról stb. Lehet elmondani sok cifrát és sok igazat, mert végre is a hírlapbélyeg csakugyan nyomasztó teher, s korlát az időszaki sajtó fejlődési útjában. És a mi irodalmunk — hogy mi is mondjunk egy trópusi trópus — nem pálma még, mely a nyomás alatt csak nagyobbra nőhet, hanem csemete — aszályos földben és mégis elégséges napfény (részvét) nélkül, — melynek hasznára lehetne egy kis atyáskodó gondoskodás.

Mindamellett volt egy-pár irótársunk, ki nem pártolta a hírlapbélyeg „mostani“ eltörlését.

Találkoztunk egygyel a foyer-ben, hol most — ha szerét teheti — az ország színe hűsöl, s kérdőre vontuk. Ő így felelt:

— Azért szavaztam az indítvány ellen, mert szeretem az irodalmat.

— Ugy szereti, majd megési ön, — feleltük neki, mert a bélyeg valóban megési a hírlap jövedelmének egy igen nagy részét, néha épen azt, melyből megélhetne.

— Ha csak pénz-kérdés volna ez, — folytató, — azt mondanám: el vele; az államak ugy sem sokat használ! De itt „jelenleg“ a sajtónak egy erkölcsi érdeke is forog fenn. Ne tagadjuk, hogy a hírlapirodalom — még a bélyeg súlya mellett is — meglehetősen elselejtesült, s ha még jobban megkönnyítik az irodalmi ipart, akkor egymást érik a tehetségtelen kísérletek, melyek ártani fognak a sajtó tekintélyének, valamint a jó lapoknak is, mert az emberek kapnak azon, a mi új. Eszik a korai

gyümölcsöt, bármily éretlen is! Ha a tollal csak azok foglalkoznának, kik t hivatás és lelkiismeret vezet: akkor a sajtó valóban föl kellene menteni minden anyagi és szellemi tehertől, de most, e zsibvásárban, höl eszmecesorék helyett az emberek egymást licitálják: a bélyeg egy bástya, mely védi az erőre kapott jó vállalatokat a hivatlanok kísérleteitől.

— De hisz ez nem más, mint az irodalmi arisztokraták féltése a — plebstől.

— Meglehet, de ez az arisztokrácia az, mely teljesen jogosult, miután az önérdem, tehetség fölényén alapszik.

— S a tehetség ne tudná magát diadalmasan fentartani a hivatlanok versenyében?

— Valóban úgy kellene lenni, ha itt a közönség nem döntene. De e sok fejben mindig van elég fej, mely nem gondolkozik, nem bírál, hanem a nélkül veszi az olvasnivalót, hogy megnézné, mily tehetségtől kapja.

Enyiből állott a párbeszéd, s azt el kellett ismernünk, hogy képviselőnk legalább igazolni tudta szavazatát.

Kevésbé sikerült volna ez a pénzügyérnek, amaz állítására nézve, hogy *csak a politikai közlönyöket* terhelje a hirlap-bélyeg. — A szépirodalmi, képes és élelapok minden száma egy kiáltó cáfolat ez állítás ellen. Valamennyinek egyik szögében ott disztelenkedik az a fekete jegy, mely némán is kiáltja: minket is *nyomnak*, még pedig — bélyeggel.

Sajátságos, hogy ezt épen a pénzügyér nem tudja, kinek hatásköréhez tartozik. De bocsássuk meg neki azon ígéretért, mely szerint gondoskodni fog: hogy az állam e jövedelmét (mindössze százhuszezer forint) jövőben mással lehessen pótolni.

Különbben most is csak huszonegy szótöbbség volt az, mely Tóth Kálmán indítványát elejté. Voltak többen a jobboldalon (még miniszteri hivatalnokok is), kik az indítványra szavaztak. Átalában most sok kisebb kérdésnél látjuk, hogy nincs meg a régi erős pártfegyelem. „A hőség oly nagy — jegyzé meg valaki, — hogy nem csoda, ha némelyik szédeleg.“ — Csak egy kis hijja múlt, hogy a minap is — a dohánygyedáru tárgyalásánál, — Zsedényi az alt-conservatív ócska köpenyt, melyet nagyon kilyukgatott az idő, „tigris“-bőrrel nem cserélte föl. A baloldal egészen meg volt ijedve, mintha telt serlegét egy feléje hulló ürömcöpp akarta volna szaporítani.

Különbben a képviselőháznak napról napra ziláltabb phisiognómiája van. A hazamehetnémség

ágaskodik minden honatyában, kinek otthon aratnivalója van! De a kormány nem enged nekik lélegzetet, s most is a honvédelmi törvényjavaslatot tette a ház asztalára.

Bizony a hazáért izzadni kell! Könnyű volt a hideg hónapokban uszályos szónoklatokat tartani, most van az igazi tűzpróba — ülni a 28 foknyi hőségben. A ki ezt kiállja — érdemkoszorút neki! De nem sokan állják ki, s a sorokban már is oly nagy a hézag, hogy maholnap — bon gré mal gré — meg kell adni a — szünidőt.

Menyivel jobb dolguk van a színészeknek! Ők már pihennek, (ha ugyan nem vendégszerepelnek,) pihennek babéraikon, a kinek t. i. van.

Az utósó előadás szombaton volt — Adelburg „Zrinyi“-je, melyet az „apostolok“ szétosztása előtt kétszer adtak elő.

E dalmü sokkal jobb, mint a minő hire volt. Erkel visszavonult betanításától, s mosolygva engedte át Huber Károlynak; hadd vesződjék vele. De a betanítással nem csak fáradság járt, hanem fényes siker is, mert e dalmü (vagy szerzője szerint: „történeti zenekép“) meglepte a közönséget.

Ihlet, tanulmány és gondolkodás érett gyümölcse ez, erőteljes karokkal, gyöngéd szerelmi dallamokkal, mindenütt poliphonikusan hangszerelve, s oly fénypontokkal, melyek kiemelik a költőt, kit a közönség keze tapsolt s a kritika keze dicsért.

Pedig az előadás nem emelt a költőn, sőt zeneértők sok helyen tetteék az észrevételt: „hát ha még úgy adnák elő, a mint kellene.“

Közszegi szenvedélyes zultánja s Pauliné aszszony költői Zrinyi Ilonája voltak a legjobb alakok. Simon Zrinyije csak egyes jelenetekben sikerült. A többiről pedig jobb nem is szólani, s a kar fölött, mely teljes „romlásnak“ indult, némán szomorgani.

Hanem azért a költő szelleme mindenütt kifénylett az előadásból. Hallottuk erőteljes szárnycsattogását, elégikus sohajait; láttuk emelkedését egy tiszta cél felé, s örömeinkre vált — elmondhatni: ez költő isten kogyelméből!

Először a törökök esti imaéneke volt legnagyobb hatással, ez egyszerű dallam, melyben az ájtatosság misticizmussal párosul; de másodízben már inkább az érzések, indulatok eltalált kifejezései ragadtak meg.

Adelburg önálló helyet foglal el. A különböző nemzetiségek zenei jogosultságát hirdeti az operában, de csak bizonyos határig. Ott, hol a szenvedély nyilatkozik, elvet minden iskolát s a zene kozmopolitikus nyelvét használja. — Az elsőre

nézve ezáltal sikerülten testesít meg eszméjét, mert a csoportozatoknál tö.ök és magyar dallamokat hallunk, melyeket annyival sikeresebben lehetett összevegyíteni, mert ugyanazon alapszínnel: a hősiesség erélyével és egyiránt mely busongással váltak ki és olvadtak össze. Ekkép kirívó tarkaság nem állott elő, hanem a művészi szépen párosult a nemzetivel.

A szenvedély kifejezéseiben Adelburg főképen a lényegét: az igazságot tartá szem előtt. — Zrinyi Ilona szerelme, Zrinyi és társai elszánt-sága, a törökök lázas harkedve egyiránt jól vannak kifejezve. A karok, a magánrészek, a hangszerezés mind dallamosak, s csak kevés helyen fordul elő közhely vagy üres hangfűzés.

Nagy érdekű volt a „Zrinyi riadó“ is, e három száz éves erekle, mely először a második felvo-

násban a szigetvári hősök ajkán zendül föl. Nem anyira magyar ének ez, mint zsoltár, kezetesen egyszerű és harciasan erős. Többféle keretben fordul elő s mindig hatásos.

A szöveg — az ismeretes apotheosis, a szigetvári hősköltemény — minket (magyarokat) a hősi emlékeknel fogva különösen érdekel: de idegen bírálók, kik tisztán szépműtani szempontból indulnak ki, azt fogják rá mondani, hogy csak kép-fűzés s nem kidomboruló dráma.

De mindenütt elfogják ismerni, hogy Adelburg kitünő tehetség, kinek mi kettős köszönettel tartozunk: először, hogy a mi Zrinyinket dicsőíté, másodsor, hogy művét a nemzeti színpadnak adta át.

Igy műve a miénk, s játékrendünkben eredeti — e szó tiszta értelmében.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

— F. Gy. (*Történeti naptár.*) Julius hó 2 án m. h. Peol Róbert híres angol államférfi: 1850. — 3-án szül. Leibnitz: 1646. — 4-én szül. Petrarca: 1304 — 5-ike óta követik Angolországban az amortisatió elvét: 1829. — 6 án a vagrami csata évnapja, 1809. — 7-én. Szabács bevetele a törököktől, 1521. — 8-án m. h. Schelley Percy, jeles angol költő: 1822.

— („*Eliézer és Rebeka*“) címmel Doré pompás illusztrált Bibliájából ismét bemutatunk egy szép rajzot olvasóinknak, mely — mondhatni — idilli jelenetet tár az olvasó elé. E kép azon ismert jelenetet ábrázolja, midőn Eliézer — Ábrahám szolgája — meglátja a kúthoz közelgő s korszóját megtölteni akaró Rebekát, a mint az Mózes 1-6 könyve 24 dik részében van leírva. Eliézert tudniillik kiküldé az előregedett Ábrahám Mezopotámiába, hogy hozna onnan fiának, Izsáknak feleséget; Eliézer pedig felfogadja, hogy azt fogja megkérni a pátriárka fia számára, ki a kútból megmerítvén vedrét, nemcsak neki ad innia, hanem tevéit is önkénynt ellátja itallal. S midőn este a város leányai lejönnének a kúthoz vedreiket megmeríteni, köztük vala a szépek szépe, Rebeka is, ki átadá vedrét a kérő Eliézernek, sőt megittatta vala annak fáradt tevéit is, mire a hű szolga tett fogadását beváltotta.

* (*Thea-hamisítás Angliába.*) Angliában éven-

kint 78,000 fontnyi kiforrázott thea kél el valódi zöld thea gyanánt; ugyanis forrázás után a thealeveleket újra megszáritván, egy kevés jóféle theával vegyítik, s khinai szelencékben valódi gyanánt árulják. Németországba nagy mennyiségű ily hamisított thea szállítatik, mely csak — kores-születte a *mandarinok hazájának.*

* (*Óriás család.*) Lissabonban egy kosárkészítő család él, melynek tagjai feltünő magasságuk miatt egész városban ismeretesek. E család első tagja mintegy 90 év előtt jött portugál földre Don Estaban admirállal, ki őt amerikai útjában Patagóniából hozta. A patagonok — tudvalevőleg — a legmagasb emberek, de Don Estaban az említett férfit valódi óriásnak találta és nyole aranyért megvette. E szolgáját Patagonnak nevezte szülőföldje után, s a név rajta maradt, úgy hogy mostani unokáit is így hívják. Az admirál később Korzikában járván, ott egy hat lábnyi magas leányt látott, s azonnal intézkedett, hogy Patagon s a leány egy pár leheszenek. Patagonnak két fia lett, kik mindketten meghaladták a hat lábat. A most élő Patagon-család öt tagból áll: Patagon Jeromból, ki hat láb két hüvelyk, nejből, ki azonban rendes magasságu asszony, és három gyermekből, kik közül legnevezetesebb Mária, egy 22 éves leány, mert majd hetedfél láb; a másik két fiu is meghaladja az ötlet.

Pest mint világváros.

Karikaturák *Jankó Jánostól.*

Mint hogy most országunk fővárosának falai közt nem ritkák inkább a fejedelmi vendégek, Pest szolgál nekik oly látványok és tapasztalásokkal, melyekben másutt bizonyára nem részesülhetnek.

nek végtárgyalása jun. 25-kén kezdődött, Radovanovics Paja ügyvéd mindent bevallott. Ő volt az összeesküvés feje. A mult évben szándéka volt már meggyilkolni a fejedelmet Ivánkában; de az Marics tanácsára elhalasztotta. A köztársaság kikiáltása és Karagyorgyeovics kijátszása volt célja. Mindamellett Sándor herceg titkára által, kivel Temesváron találkozott, egy kidolgozott alkotmányt küldött Karagyorgyeovics Péternek aláírás végett. Ő és testvérei vezették az összeesküvést. A többi gyilkos: Marics, Roglics és Tadic. Marics, volt kerületi törvényszéki elnök, ki a nejen elkövetett gyilkosság miatt egy év óta börtönbenült, vakmerő és elbizakodott magaviselete által tünt fel. Radovanovics saját vallomása szerint már 12 hónap óta foglalkozik a tervvel: Mihály fejedelmet meggyilkolni, s erőszakos átalakulást előidézni Szerbiában. Nem volt szándékában Karagyorgyeovicsot emelni a trónra, csupán ennek segedelmére vagyis inkább pénzére volt szüksége, hogy így tervét kivihesse, s aztán Karagyorgyeovicsot kijátszhassa. April 5-én Radovanovics titkos értekezletet tartott Trifkovicnál, Sándor herceg titkáránál Szegeden. Vidoje az összeesküvőkkel azzal bízott meg, hogy Blasnovacot, a hadügyminisztert, az Obrenovics család hű barátját meggyilkolja: Marcaillo kapitánynak, ki már kivégeztetett, a rendőri hatalmat kellett volna kezébe keríteni. Tadic és Roglics lényegére nézve hasonló vallomásokot tesznek.

* (Miletics ur), az ismeretes szerb képviselő s Ujvidék polgármestere, nagyon meg lehet akadáva. Több lapban olvastuk feldőle a hirt, hogy erősen kompromittálva van a belgrádi események által. Ugy látszik, van is benne valami, vagy más egyéb által az ujvidéki szerbek előtt eltörte a kalapács nyelét, mert a szerbek tüntettek ellene és pártja ellen, s Miletics Svetožárnak menekülnie kellett Ujvidékről. Lapja, a „Zastava“, mely régen fenekedett a magyarokra, most már megszünt, szerkesztősege felbomlott, két munkatársát beszárták. Miletics ujvidéki háza is szomorún birteti, hogy nincs otthon a gazda, se ablak, se ajtó nincs rajta, nehogy a megharagudott népnek szolgáljanak — céltáblául. Mileticet a magyar kormány polgármesteri hivatalától is felfüggeszté.

* (A főlegyházi ismeretes zavarok előidézőit), szám szerint 22 egyént, a napokban ítelték el negyedévtől 8 évig terjedő börtönre, s a költségek megtérítésére.

* (Engel Széchenyi-szobra állni fog!) A bizottmány e napokban kötötte meg a szerződést Engel szobrasszal, hogy a Széchenyi-szobrot 15,000 frtért készítse el öntés alá. A szobor bronzból lesz öntve s az akadémia palotája előtt állítják föl. E szoborról most sokat beszélnek művészi körökben, mert általában hibás s épen nem monumentális műnek tartják. Csak a bizottmány az, (de ott is van kivétel), melynek tetszését Engel szobra megnyerte. Ismerjük a mintát, mely valóban nehekes; s az alakról hiányzik a magyaros jelleg, az egész köznapi: előre tartott két kezével és kifejezetlenül arcával, melyen a szobrász elmulasztá

a művészi eszményítést. Nem akarjuk Engel tehetségét kisebbiteni, molynek több szép jelét látuk, habár nem is monumentális művekben, sem kardoskodni nem akarunk senki érdekében, bár véleményünk szerint Izsó terve magyarosb és elfogadhatóbb lett volna; csupán a bizottmány eljárását nem helyesolhetjük, mely az első pályázat után úgyszólván titokban működött. Az első pályázat nem elégitette ki a bizottmányt, legalább első ízben maga is úgy gondolta, hogy nincs elégitve, de később Engel szobrán valami „klasszikus irányt“ és mint mondják, még plastikus szépségeket is tetszett föl s oda ítélte számára az első díjat. Művészi körökben neg voltak győződve, hogy új pályázat lesz, s vártak is rá. Az idő mult, s egyszerre megtörtént, hogy a bizottmány bele szeretett Engel tervébe. A hírlapoknak idejük sem volt hozzá szólni az ügyhöz. Most már aztán állni fog Engel szobra, gránittalapzaton s bronzba öntve, hogy a késő időknek is megmaradjon a mi időnk nem nagy dicsőségére, s a bizottmány izlésének nem nagy dicséretére.

* (A váci honvédelemk alapkövét) jun. 20-án tették le minden nyilvános ünnepélyesség nélkül; — ez alkalommal a váci káptalan e szobor javára 20 főt adományozott; az ünnepélyes leleplezés július 19-én fog megtartatni.

* (Luther-emlék.) Wormsbán jun. 25-ikén leplezték le Luther emlékszobrát, ágyuk dörgése, s a nép örömjaja közt. A jelenvoltak számát 100,000-re teszik. Oppermann, Keim dékán, Zimmermann főpap s Brück wormali polgármester tartottak beszédeket. A porosz király s koronaherceg mind megérkezésük, mind visszatérésük alkalmával lelkesülten fogadtattak.

* (12,000 frtnyi Kossuth-bankjegy.) A napokban egy olasz halt meg Pesten, kinek egykor háza is volt itt. A törvényhatóság 12 ezer ftnyi bankjegyet lelt nála, de ez mitsem ér az örökösöknek, mert mind Kossuth bankjegy.

* (Mérgezési hír) került tnyra: as alá nem rugiben a vajda-hunyadi törvényesek előtt. Egy lányt vádolnak, hogy szerelemtéteából megmérgezett egy másik hajadont.

* (Nagy szerencsétlenség történt) jun. 25-ikén éjjel a felső dunasoron, a Margit-sziget felé. Ott egy kis lakban Ludwig József röppentyű-készítő élt családjával. Az említett éjjel egy éves gyermekük sirni kezdvén, az anya gyertyát gyújtott, s a gyufát eldobta. A még folyvást égő gyufa a röppentyűk, tüzi békák közé esett, s ez okozta a robbanást. Körülbelül 50 fontnyi lőpor robbant föl. Az egy éves gyermek rögtön meghalt. A szülők összeégtek, s az anya, midőn a Rókus-kórházba szállították, utközben halt meg. Azóta, mint mondják, maga Ludwig József is e szerencsétlenség áldozata lett.

— (Vakmerő gyilkos tett) követtetett el jun. hó 21-én esteli 10 és 11 óra között Szegeden a tiszai hidfőnél. Ismeretlen gonosztevők — szám szerint nyolcszan — két tüzes ló által vont kocsiiban a hidon át akarván vonulni, sietségük feltűnt a hidnál szolgálatban lévő hajdunak, s a lovak

paszusát kérte előmutatni, mire a gazemberek egyike pisztolylövésével felelt s a szegény szerencsétlen hajdu fején három golyó által találva, hivatalos buzgalmának csaknem áldozata lön. A gaz cimborák sebes vágatva haladtak. Új Szeged felé s a hidon áthaladván, egy ujszegedi persekutort lölettek, életveszélyesen megebevezve. Új-Szegeden keresztül a Bobalics-féle epreskert felé folytatták utjukat, midőn Benedek Gyula vívőmester — ki a Bobalics-kertből jöven, velük találkozott s a pisztolylövéséből rosztat sejtett, a lovak gyeldjét megrádá, de csakhamar egy hatalmas ütés méretet fejeére egy furkós bottal, mit sétabotjával kiparizozván — elég szerencsésen megmenekült, de a jó madarak is elmenekültek.

* (Öngyilkosság.) Jeszenszky Faustus budai irgalmas szerzetes, a mult heten agyonlötötte magát, mert büntetésből Szokolcára akarták átteni.

— (Ebergényi Julia mérgező cinkostársa.) gr. Chorinszky Gusztáv osztrák főhadnagy s az alsó-ausztriai helytartó fia ellen jun. 27-dikén hozott ítéletet a müncheni esküdtsek. Miután védő vádolt beszámíthatatlanságot iparkodott kimutatni, és telmentést indítványozott, az elnök következő három kérdést intéze az esküdtsekhez: 1) vajjon vádolt a gyilkolásban való részvételben bünszerzés által, vagy 2) a gyilkosság előmozdítása által bűnös-e és 3) vajjon vádolt a beszámíthatóság állapotában van-e? Az esküdttek ítélete Chorinszkyra a gyilkosság előmozdítását mondja ki és nem tételezi föl, hogy beszámíthatatlan állapotban volna, a törvényszék Chorinszkyra hűsz évi teyházi büntetést szabott ki, s ezenkívül a perköltségek megtérítésére ítélte.

* (Egy szerencsétlen császárnőről.) Több párisi

lap nem rég azon hirrel foglalkozott, hogy a mexikói császárné, Sarolta belga hercegnő, Miksa császár özvegye, legközelebb visszatérőnd Mexikóba, miután egy hatalmas párt visszahívta a trón ismételi elfoglalására. Mi — ugymond egy külföldi lap, — valószínűtlennek tartjuk e hírt a császárné egészségi állapota miatt, s utána jártunk, hogy a császárné hogyléte felől közelebbit halljunk. A császárné egészségi állapota még mindig nagyon zilált. Elméje folyvást alterálva van még, s végleges felgyógyulásának idejét nem mondhatni meg bizton előre. Gyakran megesis, hogy a császárné elméje egészen világosnak látszik. Ilyenkor beszél, ír, olvas, zongoráz, épen úgy, mintha legkisebb baja sem volna; különben egészségi állapota az utóbbi időben tetemesen javult, mire nem kevés hatással van a szép vidék Laeken kastély körül, s Lipót királynak, valamint nejének, Mária-nak társasága. A császárné nem szokott látogatókat fogadni s az udvari körökben sem jelenik meg, melyek különben csak megzavarnak nyugodalmát s azon csendet, melyre szüksége van. Hogy Sarolta császárné teljesen ismeri férjének szerencsétlenségét, az kitetszik abból, hogy ő is 10,000 frttal járult azon összeghez, melyet testvére, Lipót király, Trieszt városának küldött, mely is Miksa császár emlékszobrának felállítására adományokat gyűjt. A boldogtalan császár halálának évfordulójára Sarolta császárné egy gyászkoronát készíttetett, mely a bécsi kapucinusok zárdájában lesz őrizendő fájdalomnak jeléül s mindenkor a tartandó gyászmise alkalmával a felállított ravatalra teendő. E korona Brüsszelben készült a császárné felügyelete alatt, ki azt, mielőtt elküldte, könnyeivel áztatá.

A legújabb és legjobb szépségszer Párisból!

Lait de Venus & Crème de Venus.

A hatás meglepő, mert már rövid ideig tartó használat után szép fehér és puha arcbőrt eszközöl. Ára mind a kettőnek 4 frt; postán elküldéssel 35 krral több. 21 3-1.

Kapható csupán csak

LUEFF M. illatszerkereskedésében,

Pesten, váci utca 21. sz., a Minervához.

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi Guszaj több!

MELANOGENÉ

Diocnemarettől Rouenből. Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyasatu, a bőre neve minden kártékony hatás nélkül festésére.

Esen festőszert legjobb valamennyi eddig használtak közt. Főraktár: Pesten Török J. gyógyszerés urnál, király-utca 7. sz. Ára 3 ft 50 kr. postán 20 krral több.

Alttest-sérvben szenvedők,

még olyanok is, kik régen szenvednek térvet, a jóval legtöbb esetekben tehát a betegség a gyögyülésnek örvendenek Sturzenegger Gottlieb sérvenkürese által. Kimerítő használati utasítás, számos meglepő, hivatalosan igazolt bizonyítványok előleges meggyőződésére ingyen adnak. Megrendelhetők edényekben 3 frt 20 krral aut. ért., egyenesen a feltalálónál Sturzenegger Gottlieb-nél Herisbauban, Appenzelli Cantonban (Sveits), úgyszintén Formágyi F. ur gyógyszerésztárában a „sz. Mária-ház” Pesten, Saschenyi-sétány, 26. szám a.

Pilules Dehaut.

Esen hashajtó nashajtószers es, mely Franciaországban legáltalánosabban alkalmazatik.

Ellentétben más hashajtószerekkel, ez csak

akkorműködik jól, haig; ó tápiáló étkekkel és erősítő italokkal, u. m. bor, kávé, tea, jó husmártalék stb. vétetik be és emésztetik meg. Hogy az eml. ernek ezen pilulák által hatásosulása legyen, választhatja azon órát és evési időt, mely vágya vagy foglalkozásával leginkább megegyez. (Lásd a kézikönyv utasítását.)

Egy katulya ára 1 frt 50 kr.

Főraktár Magyarországra néve:

Török József gyógyszerés urnál PESTEN, király-utca 7. sz.